

ТУКАЙ ИЖАТЫНДА ТИҢДӘШ
КИСӘКЛӘР
(Г.Тукайның тууына 126 ел)

*И туган тел и матур тел
Әткәм-әнкәмнең теле.*

*И туган тел, и матур тел,
Әткәм-әнкәмнең теле.*

Тиңдәш кисәкләр бер үк сорауга жавап
бирә һәм бер үк сүзгә карый.

Туган тел.

И туган тел, и матур тел, эткәм-энкәмнең теле!
Доньяда күп нәрсә белдем син туган тел аркылы.
Иң элек бу тел белән энкәм бишектә көйләгән,
Аннары төннәр буе әбкәм хикәят сөйләгән.

Габдулла Тукай.

*1. Бар күңеллелек бөтен дөньяда, бар бер ямь бүген.
Нәрсәдән бу?-мин беләм: бәйрәм бүген, бәйрәм бүген !*

(“Бәйрәм бүген”)

*2. Күп тә үтми, бу Бала куйды тәмамлап дәресене,
Куйды бер читкә жәһеһ дәфтәр, китанны- барысыны.*

(“Әһ беткәч уйнарга ярыһ”)

*3. Театр- яктылыкка, нурга илтә,
Кире юлга жәһбәрми, уңга илтә.*

(“Театр”)

**Барлық жөмлә кисәкләре дә
тиңдәшләнә ала.**

Туган авыл

- Тау башына салынгандыр безнең авыл,
- Бер чишмә бар, якын безнең авылга ул;
- Авылыбызның ямен, суы тәмен беләм,
- Шуңар күрә сөям жаным-тәнем белән...
- Истән чыкмый монда минем күргәннәрем.
- Шатлык белән уйнап гомер сөргәннәрем;
- Абый белән бергәләшеп, кара жирне
- Сука белән ертып-ертып йөргәннәрем.

**Тиндәш кисәкләр сөйләмне
матур, яңгырашлы итә.**

*Жэй көне. Эссе һавада мин суда ..., ...;
Чэчрэтәм, ..., ..., башым белән суны ... .
Шул рәвешле бер сәгатъ ярым кадәрле уйнагач,
Инде шаять бер сәгатъсез тирләмәм дип ...,
Йөгереп чыктым судан, тиз – тиз ... өс – башым;
Куркам үзем әллә нидән, юк янымда .... .*

*Анда бик салкын вә бик ... түгел, ... һава
... дә вакытында исеп, ... да вакытында ...
Урманьында кып – кызыл кура эңиләк тә ... .
Күз ачып йомганчы, һичшиксез, эңыярсың бер
чиләк.*

*Бик хозур, рәт – рәт тора, гаскәр кеби, ..., нарат;
Төпләрендә ятканым бар, хәл ..., күккә ... .*

**Тиндэш кисэклэр санау
интонациясе һәм теркәгечләр
ярдәмендә бәйләнә.**

Безнең гаилә

Әткәй, әнкәй, мин, апай, әби, бабай һәм бер пәси-
Безнең өйдә без жидәү: безнең пәси- жиденчәсе.
Бергә ашый, чәйтәчә, безнең лә бергә йоклый ул,
Хезмәтә дә бар; өйне тычкан явыздан саклай ул.

Г.Тукай

Тиндәш кисәкләр:

- бер үк сорауга җавап булып килә,
- бер үк сүзгә карый,
- санау интонациясе, теркәгечләр ярдәмендә бәйләнә,
- бөтен җөмлә кисәкләре булып килә ала,
- сөйләмне матур, яңгырашлы итә.

Өй эше:

1 нче төркемгә: Г.Тукайның тиндәш кисәкләр кергән берәр шигырен язырга.

2 нче төркемгә: Тиндәш кисәкләр кертеп, “Рәхмәт сиңа, Тукай абый” исемле хикәя төзеп язырга.